

K12 Beceriler Çerçevesinde Belirlenen Konuşma Alan Becerilerine Göre Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarının İncelenmesi

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Gülten SAKARYA ERKEK¹

1 Dr, Türkçe Öğretmeni, Millî Eğitim Bakanlığı, gultenerkek@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-3576-5711.

Gönderilme Tarihi: 01.06.2023 Kabul Tarihi: 07.11.2023 DOI: 10.37669/milliegitim.1308356

Atf: “Sakarya Erkek, G. (2023). K12 beceriler çerçevesinde belirlenen konuşma alan becerilerine göre ortaokul Türkçe ders kitaplarının incelenmesi. *Millî Eğitim*, 52 (Özel Sayı), 677-700. DOI: 10.37669/milliegitim.1308356”

Öz

Günümüzün eğitim anlayışı, öğrencilere bilgidен hareketle beceri kazandırmaya yönelik bir değişim içerisindedir. Konuşma becerisinin geliştirilmesiyle bireylerin kendilerini iyi ifade edebilmelerinin; hayatta etkili, başarılı ve mutlu olmanın en önemli anahtarlarından biri olduğu söylenebilir. Bu nedenle ana dili eğitiminde konuşma becerisinin geliştirilmesine gerekli önem verilmelidir. Bu çalışmanın amacı, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında okutulmak üzere hazırlanan ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan konuşma yönergelerinin, öğrencilere 21. yüzyıl becerilerini kazandırmak amacıyla yürütülen K12 Beceriler Çerçevesi 'nde belirlenen konuşma alan becerileriyle uyumunu ortaya koymaktır. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Betimsel analiz tekniğinin kullanıldığı çalışmada tematik kodlama yapılarak elde edilen veriler K12 Beceriler Çerçevesi 'nde belirtildiği şekilde sınıflandırılmıştır. Ortaokul Türkçe ders kitaplarında K12 Beceriler Çerçevesi 'ne uyumlu konuşma yönergesi sayılarının ders kitaplarındaki toplam konuşma yönerge sayılarına oranı incelendiğinde en düşük oranın %32 ile 5. sınıf seviyesinde, en yüksek oranın ise %65 ile 8. sınıf seviyesinde olduğu görülmüştür. Ders kitaplarındaki konuşma yönergelerinin tüm sınıf seviyelerinde en çok İçerik Oluşturma bütünlük becerisiyle örtüştüğü görülmektedir. En düşük örtüşme ise Konuşmayı Yönetme ve Öz Yansıtma bütünlük becerilerinde tespit edilmiştir. İnceleme sonucunda hem ders kitaplarındaki etkinliklere yön veren Türkçe Dersi Öğretim Programı kazanım ifadeleri hem de K12 Beceriler Çerçevesi 'nde yer alan bütünlük beceriler ve süreç bileşenleri ile ilgili tespitler ortaya konulmuştur. Öğrencilere 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılabilmesi amacıyla hem öğretim programı hem de K12 Beceriler Çerçevesi 'nin içeriğinde yapılabilecek değişiklikler öneri olarak sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: K12 beceriler çerçevesi, Türkçe ders kitapları, konuşma becerisi

Analysis of Secondary School Turkish Textbooks According to the Speaking Field Skills Determined in the Framework of K12 Skills

Abstract

Today's understanding of education is in a change to provide students with skills based on knowledge. With the development of speaking skills, individuals can express themselves well; It can be said that it is one of the most important keys to being effective, successful and happy in life. Therefore, necessary importance should be given to the development of speaking skills in mother tongue education to demonstrate their compatibility with their skills. In this study, document analysis, one of the qualitative research methods, was used. In the study in which the descriptive analysis technique was used, the data obtained by thematic coding were classified as specified in the K12 Skills Framework. When the ratio of the number of speaking instructions compatible with the K12 Skills Framework in secondary school Turkish textbooks to the total number of speaking instructions in the textbooks is examined, it is seen that the lowest rate is at the 5th grade level with 32%, and the highest rate is at the 8th grade level with 65%. It is seen that the speaking instructions in the textbooks mostly overlap with the Content Creation integrated skill at all grade levels. The lowest overlap was found in the integrated skills of Managing Speech and Self-Reflection. As a result of the analysis, determinations related to both the acquisition statements of the Turkish Course Curriculum, which guide the activities in the textbooks, and the integrated skills and process components contained in the K12 Skills Framework were revealed. In order to enable students to gain 21st century skills, changes that can be made in the content of both the curriculum and the K12 Skills Framework are presented as suggestions.

Keywords: K12 skills framework, Turkish textbooks, speaking skill

Giriş

Çağımızdaki hızlı değişimle bireylerin bilgi, beceri ve eğilimlerinde farklılaşmalar görülmektedir. Her geçen gün değişen ve gelişen dünyaya ayak uydurabilmenin anahtarı ise eğitimidir (Karadağ, 2012). Eğitim aracılığıyla bireylerin sahip oldukları bilgileri becerilerle bütünleştirmeleri beklenmektedir. 21. yüzyıl becerileri ile toplumdaki değişime uyum sağlarken bilimsel ve teknolojik gelişmelere katkıda bulunulması, çevresel krizlerle başa çıkılabilmesi hedeflenmektedir. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı UNICEF iş birliği ile “K12 Beceriler Çerçevesi Türkiye Bütüncül Modeli” adı altında bir proje yürütmektedir. Bu model beceri geliştirme konusunda mevcut ihtiyaca cevap vermesi açısından oldukça önemlidir.

K12 Beceriler Çerçevesi’nde beceri “Bir çalışma veya öğrenme alanında edinilen mantıksal veya sezgisel nitelikli düşünme yaklaşımı ile el becerisi, yöntem ve

araç gereç kullanmayı gerektiren her türlü edim veya eylem” olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2023). Söz konusu beceriler kendi içinde sınıflandırılmıştır. Bu becerilerden biri olan “Alan Becerileri” tüm becerileri kapsayan bir yapıda kabul edilmektedir. Türkçe Alan Becerileri (TAB), K12 Beceriler Çerçevesi’nde ele alınan alan becerileri arasında yer almaktadır. Beceri kavramının olmazsa olmaz koşullarından biri ana dilindeki yetkinliktir. Uluslararası literatürde “anlama” yerine “alımlama”, “anlatma” yerine “üretim” terimi kullanılmaktadır. Türkçe alan becerileri dilin “üretim” düzlemine oluşturan konuşma ve yazma becerileri ile “alımlama” düzlemine oluşturan dinleme/izleme ve okuma becerilerini içermektedir.

Konuşma Becerisi

Dili oluşturan tüm beceri alanları birbiriyle ilişkilidir ve ancak birbirleriyle bütünlük içinde gelişebilirler. Ancak konuşma becerisi, iletişimde en etkili yol olma özelliğini taşır. (Çintaş Yıldız ve Yavuz, 2012) Üretimsel dönüşümlü dilbilim kuramının kurucusu Chomsky her insanın bir dil yetisi ile, bir başka deyişle, bir dili edinebilme ve kullanabilme yetisiyle doğduğunu ortaya koymuştur (Chomsky, 2010). İnsan, var olan dil yetisini kullanarak doğal süreç içerisinde biyolojik ve zihinsel gelişimiyle beraber dili kullanmaya ve konuşmaya başlar.

Konuşmanın pek çok tanımı yapılmıştır. Bunlardan bazılarında konuşmanın doğal ve fizyolojik bir yeti olmasından bahsedilirken (Yardımcı, 1994; Karadağ, 2001; Kurudayıoğlu, 2003) bazılarında konuşmanın akademik ve sosyal başarıya olan etkisi vurgulanmaktadır (Sağlam ve Doğan, 2013). Konuşma becerisi yeterince gelişmeyen bireyler topluma uyum sağlamakta ve etkili iletişim kurmakta zorlanmaktadırlar. Konuşma becerisinin yaşamımıza olumlu etkilerini görmek için ise tarihe bakmamız yeterli olacaktır. Çok eski tarihlerden bu yana toplulukların liderleri, sosyal alanda en ön saflara kadar çıkanlar, insanları arkasından sürükleyenler ve itibar görenler konuşma ve ikna becerilerine sahip hatiplerdi. Öyleyse konuşma becerisinin geliştirilmesiyle bireylerin kendilerini iyi ifade edebilmelerinin; hayatta etkili, başarılı ve mutlu olmanın en önemli anahtarlarından biri olduğu söylenebilir. Bu nedenle ana dili eğitiminde konuşma becerisinin geliştirilmesine gerekli önem verilmelidir. Öğrenci merkezli ve yaratıcı ders içi etkinliklerin 21. yüzyıl becerileri arasında yer alan etkili konuşma becerisinin gelişimine katkı sağlayacağı düşünülmektedir (Sağlam ve Doğan, 2013).

Öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerine sahip olmasını hedefleyen K12 Beceriler Çerçevesi’nde konuşma becerisi farklı bütünlük becerilerle ele alınmıştır. Bu bütünlük beceriler şunlardır: Konuşmayı Yönetme, İçerik Oluşturma, Kural Uygulama, Öz Yansıtma. Bu bütünlük beceriler, beceriyi detaylandıran farklı süreç bileşenleri ile düzey betimleyicilerini içermektedir (MEB, 2023).

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında okutulmak üzere hazırlanan ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan konuşma yönergelerinin, öğrencilere 21. yüzyıl becerilerini kazandırmak amacıyla yürütülen K12 Beceriler Çerçevesi'nde belirlenen konuşma alan becerileriyle uyumunu ortaya koymaktır. Buna göre, çalışmada şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Türkçe 5. Sınıf Ders Kitabı'nda, K12 Beceriler Çerçevesi'nde belirlenen konuşma alan becerilere hizmet eden etkinlik yönergelerinin bütünlük beceriler ile süreç bileşenlerine dağılımı nasıldır?

2. Türkçe 6. Sınıf Ders Kitabı'nda, K12 Beceriler Çerçevesi'nde belirlenen konuşma alan becerilere hizmet eden etkinlik yönergelerinin bütünlük beceriler ile süreç bileşenlerine dağılımı nasıldır?

3. Türkçe 7. Sınıf Ders Kitabı'nda, K12 Beceriler Çerçevesi'nde belirlenen konuşma alan becerilere hizmet eden etkinlik yönergelerinin bütünlük beceriler ile süreç bileşenlerine dağılımı nasıldır?

4. Türkçe 8. Sınıf Ders Kitabı'nda, K12 Beceriler Çerçevesi'nde belirlenen konuşma alan becerilere hizmet eden etkinlik yönergelerinin bütünlük beceriler ile süreç bileşenlerine dağılımı nasıldır?

5. Ortaokul Türkçe ders kitaplarında K12 Beceriler Çerçevesi'ne uyumlu konuşma yönerge sayılarının konuşma yönergelerinin toplam sayılarına oranı nedir?

Araştırmanın Önemi

Türkçe alan becerilerinden biri olan konuşma becerisi öğrencilerin günlük yaşam tecrübelerini en sık ve en rahat şekilde ilişkilendirdikleri beceridir (Büyükkız ve Hacıoğlu, 2013; Hasan, 2014). Bu becerinin geliştirilmesi Türkçe dersinin önemli hedefleri arasındadır. Eğitim hedeflerinin öğrencilere ulaştırılması için kullanılan en yaygın öğretim materyali ders kitaplarıdır (Göçer, 2008; Güleç ve Demirtaş, 2012; Karatay ve Pektaş, 2012; Çifci vd., 2018). Ders kitaplarından "eğitim sürecindeki temel kaynak" (Yalçın 1994; Güneş, 2002; Halis, 2002) ve "öğretimin vazgeçilmez unsuru" (Küçükahmet, 1997; Hayta, 2003; Topçuoğlu, 2010; Erkek ve Batur, 2019) olarak söz edilebilir. Bu nedenle eğitimde hedeflenen tüm değişim ve gelişimlerde öncelikle ders kitaplarının düzenlenmesi üzerinde durulur. K12 Beceriler Çerçevesi'nin amaçlarından biri bu çerçeveye uygun ders kitaplarının ve yardımcı kaynakların hazırlanmasıdır (MEB, 2023). Mevcut durumun incelenmesi ile eksiklikler tespit edilebilecek ve gelişim programına yardımcı olacaktır. Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan

konuşma etkinlikleri üzerine yapılan bu çalışma, K12 Beceriler Çerçevesi'nin sonraki adımına ışık tutacak ve buna uygun ders kitaplarının hazırlanma aşamasında yol gösterici olacaktır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi; kayıtların toplanması, sistematik şekilde incelenmesi ve değerlendirilmesinde kullanılan bir yöntemdir (Ekiz, 2015). Bir araştırma problemi hakkında belirli bir zaman dilimi içerisinde üretilen kaynak tarafından değişik aralıklarla üretilmiş dokümanların analizini olanaklı kılar (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Bu çalışmada 2022-20223 eğitim- öğretim yılında okutulan 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitapları incelenmiştir. Bu kitaplarda konuşma kazanımlarına hizmet eden yönergeler incelenerek araştırma verilerine ulaşılmıştır. İncelemeye ortaokul kademesindeki tüm sınıf düzeylerinin dâhil edilmesinin amacı, karşılaştırmalı inceleme yapılabilmesidir.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada, verilerin belirlenen kategorilere göre incelenip yorumlandığı (Yıldırım ve Şimşek, 2016) betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Tematik kodlama yapılarak elde edilen veriler K12 Beceriler Çerçevesi'nde belirtildiği şekilde sınıflandırılmıştır. Bir etkinliğin farklı bölümlerinde (örneğin a, b, c bölümleri) farklı bütünlük beceriler ile karşılaştığı için etkinlik sayıları yerine yönerge sayıları dikkate alınmıştır. Her kategori için önce toplam sayılar belirlenmiş daha sonra bu sayılar, yüzdelik oranları hesaplanarak sınıf seviyelerine göre karşılaştırılmıştır.

K12 Beceriler Çerçevesi'nde süreç bileşenleri farklı düzey betimleyiciler içermektedir. Bunlar ilkökul için D1, ortaokul için D2 ve lise için D3 düzeyleri olarak belirlenmiştir. Düzey betimleyiciler, öğrencinin ilgili süreç bileşenini hangi düzeyde gerçekleştirmesinin beklendiğini ortaya koymaktadır. Düzeyler, birbirini içerecek biçimde hazırlanmıştır. Ortaokul Türkçe ders kitaplarının incelendiği bu çalışmada D2 düzey betimleyicileri esas alınmıştır. "K12 Beceriler Çerçevesi Konuşma Alan Becerileri" kapsamında esas alınan D2 düzey betimleyicileri şu şekildedir.

TAB3. Konuşma Becerisi

TAB3.1. Konuşmayı Yönetme

TAB3.1.SB1. Seçim yapma

D2: Bireysel, eğitsel ve kamusal alanı ilgilendiren bir konuda konuşurken yere, zamana, konuşma türüne (sözlü üretim, sözlü etkileşim), amacına (söyleşim, eğlen-dirme, bilgilendirme, betimleyici vb.); katılımcıların sayısına, yaşına, tanıdık olup ol-mamasına ve araçlara uygun seçimler yapar ve konuya, amacına, bağlama, konuşma türüne göre uygun konuşma stratejisine karar verir.

TAB3.1.SB2. İlişkiyi sürdürme

D2: Etkileşimli konuşurken göz teması kurar; konuşmayı başlatma, sürdürme ve sonlandırmayla ilgili selam ve hitap ifadelerini kullanır; uygun zamanda söz alır-verir, sorular sorar ve soruları cevaplandırır, nezaket kurallarına uygun hareket eder.

TAB3.2. İçerik Oluşturma

TAB3.2.SB1. Ön bilgilerle bağlantı kurma

D2: Bireysel, eğitsel ve kamusal alana yönelik sözlü etkileşimde karşıdakinin iletilerini anlamlandırmak ve uygun şekilde iletişimi sürdürmek için ön bilgilerini kullanır.

TAB3.2.SB2. Tahmin etme

D2: Bireysel, eğitsel ve kamusal alana yönelik sözlü üretim ve etkileşimde kar-şıdakinin iletilerinden, beden dilinden ve görsellerden hareketle ilerleyen bölümlerine dair tahminlerde bulunur.

TAB3.2.SB3. Karşılaştırma

D2: Bireysel, eğitsel ve kamusal alana yönelik sözlü üretim ve etkileşimde nes-neler, kişiler ve olaylar arasında önem, doğruluk, öncelik-sonralık bakımından karşı-laştırma içeren iletiler oluşturur.

TAB3.2.SB4. Sınıflandırma

D2: Bireysel, eğitsel ve kamusal alanı ilgilendiren karmaşık olmayan sözlü üre-tim ve etkileşimde olay, durum, nesne vb. unsurları tür, nitelik, öncelik-sonralık, se-bep-sonuç, benzerlik-farklılık, büyüklük-küçüklük vb. özelliklere göre sınıflandırır.

TAB3.2.SB5. Yeniden ifade etme

D2: Öykü, masal, roman, film vb. türündeki bir anlatıyı okur/dinler/izler; aldığı notlara bakmak koşuluyla olayların oluş sırasına ve mantıksal ilişkilere uygun olarak anlatı veya yönergeyi kendi cümleleriyle yeniden sözlü olarak dile getirir.

TAB3.2.SB6. Tepki verme

D2: Bireysel, eğitsel ve kamusal alanı ilgilendiren karmaşık yapıda olmayan bir sözlü etkileşimde; bilgisi, amacı ve bağlam doğrultusunda görüş belirterek, onaylayarak, reddederek, örnekleyerek, açıklayarak, karşılaştırarak vb. tepki verir.

TAB3.2.SB7. Sesle anlam oluşturma

D2: Konuşmalarında sesini işitilebilir bir düzeyde, dikkat çekme amacıyla, vurgu ve tonlamaya dikkat ederek kullanır.

TAB3.2.SB8. Görsel öğeleri kullanma

D2: Konuşmada içerik oluşturmak, içeriği desteklemek amacıyla fotoğraf, resim, tablo, şekil, grafik, grafik simge, zaman çizelgesi, harita ve duygu belirten görselleri kullanır.

TAB3.2.SB9. Sunma

D2: Amacı doğrultusunda bireysel, eğitsel ve kamusal alanı ilgilendiren bir konuda; söyleşimci, bilgilendirici, açıklayıcı, betimleyici türde; hedef kitleye dil, anlatım ve içerik bakımından uygun; örgü ve yapı bakımından söylem amacıyla uyumlu; ses, beden dili ve görsellerle desteklediği içerik oluşturarak bağdaşık ve tutarlı bir sözlü sunum yapar.

TAB3.3. Kural Uygulama

TAB3.3.SB1. Plan hazırlama

D2: Kime, neyi, nasıl, nerede, hangi araçları kullanarak söyleyeceğini dikkate alarak planlama yapar.

TAB3.3.SB2. Düşünceyi geliştirme yollarını kullanma

D2: Konuşmasında düşünceyi geliştirme yollarından benzetme, karşılaştırma ve örneklendirmeyi kullanır.

TAB3.3.SB3. Uygun söz varlığı kullanma

D2: Konuşmasında sözcük, yaygın deyim, atasözü ve kalıp ifadeleri bağlama uygun kullanır.

TAB3.3.SB4. İletileri açık ve örtük biçimde ifade etme

D2: Konuşmasında iletilerini açık veya örtük bir biçimde birden çok cümle ile ifade eder.

TAB3.3.SB5. Ekleri uygun kullanma

D2: Konuşmasında şahıs ve zaman ekleri ile cümledeki öğeleri birbirine bağlayan ekleri doğru kullanır.

TAB3.3.SB6. Bağdaşıklık öğelerini kullanma

D2: Konuşmasında temel bağlama ve gönderim öğeleri ile bazı eksilteli yapıları kullanır.

TAB3.3.SB7. Beden dilini ve mekânı kullanma

D2: Konuşmasında el, kol, yüz ve göz ifadelerini iletisini desteklemek üzere kullanır.

TAB3.4. Öz Yansıtma

TAB3.4.SB1. Öz yargılama

D2: Konuşma sürecindeki duygu, düşünce, davranışları ile bunlara etki eden fiziksel (mekân, gürültü vb.), dilsel (söz varlığı, dil yapısı vb.) ve duyuşsal (ilgi alanı vb.) etkenleri gözden geçirir.

TAB3.4.SB2. Öz tepki ortaya koyma

D2: Konuşma sürecindeki hatalarını düzeltir; uygun davranış, duygu ve düşüncelerini pekiştirerek sonraki konuşma etkinliklerinde kullanır; konuşmalarında tercih ettiği tür, anlatım biçimi, düşünceyi geliştirme yolu ve dil özelliklerini gerekçelendirerek açıklar.

Geçerlik ve Güvenirlik

Ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki yönergeler üç alan uzmanı tarafından incelenmiş ve elde edilen ortak veriler nesnel şekilde sunulmuştur. İncelenen kitaplar, amaçlı örneklem yoluyla belirlenmiş ve 2022-2023 eğitim-öğretim yılında kullanılan güncel kitaplar seçilmiştir. Elde edilen verilerde her bütünlüklük beceriden bir örnek yönerge doğrudan verilerek kapsam geçerliliği sağlanmaya çalışılmıştır. Çalışmada öğrencilere ücretsiz olarak dağıtılan kitapların doküman incelemesiyle ele alınması, etik kurul onayı kapsamında olan herhangi bir durumun söz konusu olmaması çalışmanın yazarlarınca yazılı bir belge ile beyan edilmiştir.

Etik Kurul İzin Belgesi:

Söz konusu çalışma doküman incelemesi kapsamında olduğu için Etik Kurul İzin Belgesi alınmamıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Araştırmada elde edilen veriler, alt problem sırası dikkate alınarak sunulmuştur.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Türkçe 5. Sınıf Ders Kitabı'nda yer alan ve K12 konuşma becerilerine hizmet eden etkinlik yönergelerinin bütünlük beceriler ve süreç bileşenlerine dağılımı Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1

Türkçe 5. Sınıf Ders Kitabı'nda K12 Konuşma Becerilerine Hizmet Eden Etkinlik Yönergelerinin Bütünlük Beceriler ile Süreç Bileşenlerine Dağılımı

Konuşma Becerisi		Yönerge Sayısı	Toplam
Bütünlük Beceriler	Süreç Bileşenleri		
TAB 3.1. Konuşmayı Yönetme	TAB 3.1.SB1. Seçim Yapma	-	2
	TAB3.1.SB2. İlişkiyi Sürdürme	2	
TAB 3.2. İçerik Oluşturma	TAB3.2.SB1. Ön Bilgilerle Bağlantı Kurma	7	32
	TAB3.2.SB2. Tahmin Etme	4	
	TAB3.2.SB3. Karşılaştırma	5	
	TAB3.2.SB4. Sınıflandırma	-	
	TAB3.2.SB5. Yeniden ifade etme	1	
	TAB3.2.SB6. Tepki verme	4	
	TAB3.2.SB7. Sesle anlam oluşturma	2	
	TAB3.2.SB8. Görsel öğeleri kullanma	4	
	TAB3.2.SB9. Sunma	5	

TAB3.3. Kural Uygulama	TAB3.3.SB1. Plan hazırlama	8	21
	TAB3.3.SB2. Düşünceyi geliştirme yollarını kullanma	-	
	TAB3.3.SB3. Uygun söz varlığı kullanma	5	
	TAB3.3.SB4. İletileri açık ve örtük biçimde ifade etme	2	
	TAB3.3.SB5. Ekleri uygun kullanma	-	
	TAB3.3.SB6. Bağdaşıklık öğelerini kullanma	3	
	TAB3.3.SB7. Beden dilini ve mekânı kullanma	3	
TAB3.4. Öz Yansıtma	TAB1.4.SB1. Öz Yargılama	2	2
	TAB1.4.SB1. Öz Tepki Ortaya Koyma	-	
Toplam			57

Tablo 1 incelendiğinde ilk bütünleşik beceri olan Konuşmayı Yönetme’de yer alan Seçim Yapma süreç bileşeninde herhangi bir yönerge tespit edilmediği görülmektedir. İlişkiyi Sürdürme süreç bileşeninde ise 2 yönerge tespit edilmiştir. İçerik Oluşturma bütünleşik becerisinde yer alan Ön Bilgilerle Bağlantı Kurma süreç bileşeninde 7, Tahmin Etme’de 4, Karşılaştırma’da 5, Yeniden İfade Etme’de 1, Tepki Verme’de 4, Sesle Anlam Oluşturma’da 2, Görsel Öğeleri Kullanma’da 4, Sunma’da 5 yönerge kullanıldığı görülmüştür. Sınıflandırma süreç bileşenine ait bir yönerge ile karşılaşılmamıştır. Kural Uygulama bütünleşik becerisindeki süreç bileşenlerinde Plan Hazırlama 8, Uygun Söz Varlığı Kullanma 5, İletileri Açık ve Örtük Biçimde İfade Etme 2, Bağdaşıklık Öğelerini Kullanma 3, Beden Dilini ve Mekânı Kullanma 3 yönergede kullanılmıştır. Düşünceyi Geliştirme Yollarını Kullanma ve Ekleri Uygun Kullanma süreç bileşenlerine hizmet eden herhangi bir yönerge tespit edilmemiştir. Öz Yansıtma bütünleşik becerisinde yer alan Öz Yargılama süreç bileşeninde 2 yönerge tespit edilirken Öz Tepki Ortaya Koyma süreç bileşeninde yönerge kullanılmadığı görülmüştür. Türkçe 5. Sınıf Ders Kitabı’nda K12 konuşma becerilerine hizmet eden etkinlik yönerge sayısı 57’dir. Genel olarak incelendiğinde K12 becerilerine hizmet eden toplam yönerge sayısının en yüksek olduğu bütünleşik becerinin İçerik Oluşturma, en düşük olduğu bütünleşik becerilerin ise Konuşmayı Yönetme ve Öz Yansıtma olduğu görülmektedir.

Aşağıda, söz konusu bütünleşik becerilere hizmet eden konuşma yönergelerinden örnekler yer almaktadır.

Konuşmayı Yönetme/ İlişkiyi sürdürme: “Konuşmanız sırasında arkadaşlarınızın sorularına, konu hakkındaki duygu ve düşüncelerine de yer veriniz. Siz de arkadaşlarınıza sorular sorarak onların konu hakkında düşünmelerini sağlayınız.”

İçerik Oluşturma/Karşılaştırma: “Okuduğunuz metindeki kahramanların özelliklerini söyleyiniz. Kahramanları benzer ve farklı yönleriyle karşılaştırınız.”

Kural Uygulama/Plan hazırlama: “Millî Mücadele yıllarında yaşamış olsaydınız vatanımızın düşman işgalinden kurtulması için neler yapardınız?” konulu bir konuşma hazırlayınız. Konuşmanızdan önce prova yapmayı unutmayınız.”

Öz Yansıtma/Öz yargılama: “Yaptığımız konuşmayı aşağıdaki forma göre değerlendiriniz.”

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Türkçe 6. Sınıf Ders Kitabı’nda yer alan ve K12 konuşma becerilerine hizmet eden etkinlik yönergelerinin bütünleşik beceriler ve süreç bileşenlerine dağılımı Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2

Türkçe 6. Sınıf Ders Kitabı'nda K12 Konuşma Becerilerine Hizmet Eden Etkinlik Yönergelerinin Bütünleşik Beceriler ile Süreç Bileşenlerine Dağılımı

Konuşma Becerisi		Yönerge Sayısı	Toplam
Bütünleşik Beceriler	Süreç Bileşenleri		
TAB 3.1. Konuşmayı Yönetme	TAB 3.1.SB1. Seçim Yapma	-	0
	TAB3.1.SB2. İlişkiyi Sürdürme	-	
TAB 3.2. İçerik Oluşturma	TAB3.2.SB1. Ön Bilgilerle Bağlantı Kurma	5	104
	TAB3.2.SB2. Tahmin Etme	5	
	TAB3.2.SB3. Karşılaştırma	3	
	TAB3.2.SB4. Sınıflandırma	-	
	TAB3.2.SB5. Yeniden ifade etme	-	
	TAB3.2.SB6. Tepki verme	45	
	TAB3.2.SB7. Sesle anlam oluşturma	2	
	TAB3.2.SB8. Görsel öğeleri kullanma	-	
	TAB3.2.SB9. Sunma	44	
TAB3.3. Kural Uygulama	TAB3.3.SB1. Plan hazırlama	49	59
	TAB3.3.SB2. Düşünceyi geliştirme yollarını kullanma	-	
	TAB3.3.SB3. Uygun söz varlığı kullanma	3	
	TAB3.3.SB4. İletileri açık ve örtük biçimde ifade etme	1	
	TAB3.3.SB5. Ekleri uygun kullanma	-	
	TAB3.3.SB6. Bağdaşıklık öğelerini kullanma	1	
	TAB3.3.SB7. Beden dilini ve mekânı kullanma	5	
TAB3.4. Öz Yansıtma	TAB1.4.SB1. Öz Yargılama	-	1
	TAB1.4.SB1. Öz Tepki Ortaya Koyma	1	
Toplam			164

Tablo 2 incelendiğinde ilk bütünleşik beceri olan Konuşmayı Yönetme’de herhangi bir yönerge tespit edilmediği görülmektedir. İçerik Oluşturma bütünleşik becerisinde yer alan Ön Bilgilerle Bağlantı Kurma süreç bileşeninde 5, Tahmin Etme’de 5, Karşılaştırma’da 3, Tepki Verme’de 45, Sesle Anlam Oluşturma’da 2, Sunma’da 44 yönerge kullanıldığı görülmüştür. Sınıflandırma, Yeniden İfade Etme ve Görsel Öğeleri Kullanma süreç bileşenlerine ait bir yönerge ile karşılaşılması Kural Uygulama bütünleşik becerisindeki süreç bileşenlerinde Plan Hazırlama 49, Uygun Söz Varlığı Kullanma 3, İletileri Açık ve Örtük Biçimde İfade Etme 1, Bağdaşıklık Öğelerini Kullanma 1, Beden Dilini ve Mekânı Kullanma 5 yönergede kullanılmıştır. Düşünceyi Geliştirme Yollarını Kullanma ve Ekleri Uygun Kullanma süreç bileşenlerine hizmet eden herhangi bir yönerge tespit edilmemiştir. Öz Yansıtma bütünleşik becerisinde yer alan Öz Tepki Ortaya Koyma süreç bileşeninde 2 yönerge tespit edilirken Öz Yargılama süreç bileşeninde herhangi bir yönerge kullanılmadığı görülmüştür. Türkçe 6. Sınıf Ders Kitabı’nda K12 konuşma becerilerine hizmet eden etkinlik yönerge sayısı 164’tür. Genel olarak incelendiğinde K12 becerilerine hizmet eden toplam yönerge sayısının en yüksek olduğu bütünleşik becerinin İçerik Oluşturma, en düşük olduğu bütünleşik becerinin ise Konuşmayı Yönetme olduğu görülmektedir.

Aşağıda, söz konusu bütünleşik becerilere hizmet eden konuşma yönergelerinden örnekler yer almaktadır.

İçerik Oluşturma/Tepki verme: “Dinlediğiniz şarkıyı beğenip beğenmediğinizi nedenleriyle açıklayınız.”

Kural Uygulama/Bağdaşıklık öğelerini kullanmak: “Gelecek ile ilgili hayallerinizi anlatan bir konuşma yapınız. Konuşmanızda uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanınız.”

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Türkçe 7. Sınıf Ders Kitabı’nda yer alan ve K12 konuşma becerilerine hizmet eden etkinlik yönergelerinin bütünleşik beceriler ve süreç bileşenlerine dağılımı Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3

Türkçe 7. Sınıf Ders Kitabı'nda K12 Konuşma Becerilerine Hizmet Eden Etkinlik Yönergelerinin Bütünleşik Beceriler ile Süreç Bileşenlerine Dağılımı

Konuşma Becerisi		Yönerge Sayısı	Toplam
Bütünleşik Beceriler	Süreç Bileşenleri		
TAB 3.1. Konuşmayı Yönetme	TAB 3.1.SB1. Seçim Yapma	-	2
	TAB3.1.SB2. İlişkiyi Sürdürme	2	
TAB 3.2. İçerik Oluşturma	TAB3.2.SB1. Ön Bilgilerle Bağlantı Kurma	14	107
	TAB3.2.SB2. Tahmin Etme	12	
	TAB3.2.SB3. Karşılaştırma	7	
	TAB3.2.SB4. Sınıflandırma	-	
	TAB3.2.SB5. Yeniden ifade etme	13	
	TAB3.2.SB6. Tepki verme	48	
	TAB3.2.SB7. Sesle anlam oluşturma	-	
	TAB3.2.SB8. Görsel öğeleri kullanma	-	
	TAB3.2.SB9. Sunma	13	
TAB3.3. Kural Uygulama	TAB3.3.SB1. Plan hazırlama	7	11
	TAB3.3.SB2. Düşünceyi geliştirme yollarını kullanma	-	
	TAB3.3.SB3. Uygun söz varlığı kullanma	4	
	TAB3.3.SB4. İletileri açık ve örtük biçimde ifade etme	-	
	TAB3.3.SB5. Ekleri uygun kullanma	-	
	TAB3.3.SB6. Bağdaşıklık öğelerini kullanma	-	
	TAB3.3.SB7. Beden dilini ve mekânı kullanma	-	
TAB3.4. Öz Yansıtma	TAB1.4.SB1. Öz Yargılama	2	2
	TAB1.4.SB1. Öz Tepki Ortaya Koyma	-	
Toplam			122

Tablo 3 incelendiğinde ilk bütünlük beceri olan Konuşmayı Yönetme’de yer alan Seçim Yapma süreç bileşeninde herhangi bir yönerge tespit edilmediği görülmektedir. İlişkiyi Sürdürme süreç bileşeninde ise 2 yönerge tespit edilmiştir. İçerik Oluşturma bütünlük becerisinde yer alan Ön Bilgilerle Bağlantı Kurma süreç bileşeninde 14, Tahmin Etme’de 12, Karşılaştırma’da 7, Yeniden İfade Etme’de 13, Tepki Verme’de 48, Sunma’da 13 yönerge kullanıldığı görülmüştür. Sınıflandırma, Sesle Anlam Oluşturma ve Görsel Öğeleri Kullanma süreç bileşenlerine ait bir yönerge ile karşılaşmamıştır. Kural Uygulama bütünlük becerisindeki süreç bileşenlerinde Plan Hazırlama 7, Uygun Söz Varlığı Kullanma 4 yönergede kullanılmıştır. Düşünceyi Geliştirme Yollarını Kullanma, İletileri Açık ve Örtük Biçimde İfade Etme, Ekleri Uygun Kullanma, Bağdaşıklık Öğelerini Kullanma, Beden Dilini ve Mekânı Kullanma süreç bileşenlerine hizmet eden herhangi bir yönerge tespit edilmemiştir. Öz Yansıtma bütünlük becerisinde yer alan Öz Yargılama süreç bileşeninde 2 yönerge tespit edilirken Öz Tepki Ortaya Koyma süreç bileşeninde herhangi bir yönerge kullanılmadığı görülmüştür. Türkçe 7. Sınıf Ders Kitabı’nda K12 konuşma becerilerine hizmet eden etkinlik yönerge sayısı 122’dir. Genel olarak incelendiğinde K12 becerilerine hizmet eden toplam yönerge sayısının en yüksek olduğu bütünlük becerinin İçerik Oluşturma, en düşük olduğu bütünlük becerilerin ise Konuşmayı Yönetme ve Öz Yansıtma olduğu görülmektedir.

Aşağıda, söz konusu bütünlük becerilere hizmet eden konuşma yönergelerinden örnekler yer almaktadır.

Konuşmayı Yönetme/ İlişkiyi sürdürme: “Hiçbir gemi bizi bir kitap kadar uzaklara götüremez.” sözüyle ilgili duygu ve düşüncelerinizi katılımlı konuşma yöntemini kullanarak anlatınız. Konuşmanız sırasında aşağıdaki yönergeleri uygulayınız.

- Konuşmanıza ara vererek dinleyicilerin konuyla ilgili düşüncelerini alınız.
- Dinleyicilerin konuyla ilgili size yöneltecekleri soruları cevaplayınız.
- Konuşmanıza dinleyicileri dâhil ediniz.”

İçerik Oluşturma/ Yeniden ifade etme: “Not aldığımız anahtar kelimelerden hareketle okuduğunuz metni kronolojik sıra ve mantık akışı içinde özetleyiniz.”

Kural Uygulama/ Uygun söz varlığı kullanma: “Aşağıdaki kelime havuzundan seçtiğiniz kelime ve kelime gruplarının sizde uyandırdığı duygu ve düşünceleri anlatınız.

Öz Yansıtma/Öz yargılama: “Konuşmanızı aşağıdaki formda verilen özelliklere göre değerlendiriniz.”

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Türkçe 8. Sınıf Ders Kitabı'nda yer alan ve K12 konuşma becerilerine hizmet eden etkinlik yönergelerinin bütünleşik beceriler ve süreç bileşenlerine dağılımı Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4

Türkçe 8. Sınıf Ders Kitabı'nda K12 Konuşma Becerilerine Hizmet Eden Etkinlik Yönergelerinin Bütünleşik Beceriler ile Süreç Bileşenlerine Dağılımı

Konuşma Becerisi		Yönerge Sayısı	Toplam
Bütünleşik Beceriler	Süreç Bileşenleri		
TAB 3.1. Konuşmayı Yönetme	TAB 3.1.SB1. Seçim Yapma	1	1
	TAB3.1.SB2. İlişkiyi Sürdürme	-	
TAB 3.2. İçerik Oluşturma	TAB3.2.SB1. Ön Bilgilerle Bağlantı Kurma	9	52
	TAB3.2.SB2. Tahmin Etme	4	
	TAB3.2.SB3. Karşılaştırma	1	
	TAB3.2.SB4. Sınıflandırma	-	
	TAB3.2.SB5. Yeniden ifade etme	4	
	TAB3.2.SB6. Tepki verme	27	
	TAB3.2.SB7. Sesle anlam oluşturma	-	
	TAB3.2.SB8. Görsel öğeleri kullanma	-	
	TAB3.2.SB9. Sunma	7	
TAB3.3. Kural Uygulama	TAB3.3.SB1. Plan hazırlama	13	24
	TAB3.3.SB2. Düşünceyi geliştirme yollarını kullanma	-	
	TAB3.3.SB3. Uygun söz varlığı kullanma	1	
	TAB3.3.SB4. İletileri açık ve örtük biçimde ifade etme	7	
	TAB3.3.SB5. Ekleri uygun kullanma	-	
	TAB3.3.SB6. Bağdaşıklık öğelerini kullanma	2	
	TAB3.3.SB7. Beden dilini ve mekânı kullanma	1	
TAB3.4. Öz Yansıtma	TAB1.4.SB1. Öz Yargılama	6	6
	TAB1.4.SB1. Öz Tepki Ortaya Koyma	-	
Toplam			83

Tablo 4 incelendiğinde ilk bütünlük beceri olan Konuşmayı Yönetme’de yer alan Seçim Yapma süreç bileşeninde 1 yönerge tespit edildiği görülmektedir. İlişkiyi Sürdürme süreç bileşeninde ise herhangi bir yönerge tespit edilmemiştir. İçerik Oluşturma bütünlük becerisinde yer alan Ön Bilgilerle Bağlantı Kurma süreç bileşeninde 9, Tahmin Etme’de 4, Karşılaştırma’da 1, Yeniden İfade Etme’de 4, Tepki Verme’de 27, Sunma’da 7 yönerge kullanıldığı görülmüştür. Sınıflandırma, Sesle Anlam Oluşturma ve Görsel Öğeleri Kullanma süreç bileşenlerine ait bir yönerge ile karşılaşılmamıştır. Kural Uygulama bütünlük becerisindeki süreç bileşenlerinde Plan Hazırlama 13, Uygun Söz Varlığı Kullanma 1, İletileri Açık ve Örtük Biçimde İfade Etme 7, Bağdaşıklık Öğelerini Kullanma 2, Beden Dilini ve Mekânı Kullanma 1 yönergede kullanılmıştır. Düşünceyi Geliştirme Yollarını Kullanma ve Ekleri Uygun Kullanma süreç bileşenlerine hizmet eden herhangi bir yönerge tespit edilmemiştir. Öz Yansıtma bütünlük becerisinde yer alan Öz Yargılama süreç bileşeninde 6 yönerge tespit edilirken Öz Tepki Ortaya Koyma süreç bileşeninde herhangi bir yönerge kullanılmadığı görülmüştür. Türkçe 8. Sınıf Ders Kitabı’nda K12 konuşma becerilerine hizmet eden etkinlik yönerge sayısı 83’tür. Genel olarak incelendiğinde K12 becerilerine hizmet eden toplam konuşma yönergesi sayısının en yüksek olduğu bütünlük becerinin İçerik Oluşturma, en düşük olduğu bütünlük becerilerin ise Konuşmayı Yönetme olduğu görülmektedir.

Aşağıda, söz konusu bütünlük becerilere hizmet eden konuşma yönergelerinden örnekler yer almaktadır.

Konuşmayı Yönetme/ Seçim Yapma: “Bir ülkenin doğal güzelliklerinin turizme katkısı hakkındaki düşüncelerinizi konuşma stratejilerinden (empati kurma, tartışma...) istediğinizi kullanarak anlatınız.

İçerik Oluşturma/ Sunma: “Derse Hazırlık bölümünde yaptığınız araştırmayı sununuz.”

Kural Uygulama/ Beden dilini ve mekânı kullanma: “Uzay’a yolculuk yapan ilk kişi Yuri Gagarin’in bu yolculukta neler yaşamış olabileceğini kendinizi onun yerine koyarak arkadaşlarınıza anlatınız. Konuşmanızda beden dilini etkili bir şekilde kullanmaya özen gösteriniz.”

Öz Yansıtma/Öz yargılama: “Konuşmanızı aşağıdaki formu doldurarak değerlendiriniz.”

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan K12 Beceriler Çerçevesi’ne uyumlu konuşma yönergesi sayılarının konuşma yönergelerinin toplam sayılarına oranı Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5

Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan K12 Beceriler Çerçevesi'ne Uyumlu Konuşma Yönergesi Sayılarının Konuşma Yönergelerinin Toplam Sayılarına Oranı

Sınıf Seviyesi	Toplam Yönerge Sayısı	K12 Beceriler Çerçevesi'ne Uyumlu Yönerge Sayısı	Uyumlu Yönerge Sayısının Toplam Yönerge Sayısına Oranı
5	175	57	%32
6	268	164	%61
7	299	122	%40
8	127	83	%65

Tablo 5 incelendiğinde 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda toplam 175, 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda 268, 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda 299, 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda 127 konuşma yönergesi olduğu görülmektedir. K12 Beceriler Çerçevesi'ne uyumlu yönerge sayıları ise 5. sınıf seviyesinde 57, 6. sınıf seviyesinde 164, 7. sınıf seviyesinde 122 ve 8. sınıf seviyesinde 83'tür. Buna göre K12 Beceriler Çerçevesi'ne uyumlu yönerge sayılarının toplam yönerge sayılarına oranı 5. sınıfta %32, 6. sınıfta %61, 7. sınıfta %40 ve 8. sınıfta ise %65 olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Ortaokul Türkçe ders kitaplarında yer alan konuşma etkinliklerinin K12 Beceriler Çerçevesi'nde belirlenen konuşma alan becerileriyle uyumunu ortaya koyma amacıyla yapılan bu çalışmada, Çerçevesi'ye uyumlu konuşma yönergesi sayılarının konuşma yönergelerinin toplam sayılarına oranının 5. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda %32, 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda %61, 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda %40, 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'nda %65 olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu oranların sınıf seviyelerinde tutarsızlık göstermesi dikkat çekicidir. Yönergelerin belirli bir planda hazırlanmadığı görülmektedir. Bazı sınıf seviyelerinde oranın diğerlerine göre daha yüksek olması olumlu bir sonuç gibi görünse de 21. yüzyıl becerilerine sahip bireylerin yetiştirilebilmesi adına tüm sınıf seviyelerine ait oranların aşamalı bir şekilde planlanarak yükseltilmesi gerekmektedir.

Ders kitaplarındaki konuşma yönergelerinin tüm sınıf seviyelerinde en çok "İçerik Oluşturma" bütünlük becerisiyle örtüştüğü görülmektedir. En düşük örtüşme ise tüm sınıf seviyelerinde "Konuşmayı Yönetme", 5 ve 7. sınıflarda ise ayrıca "Öz Yanıtma" bütünlük becerisinde tespit edilmiştir. Bu sonuçtan hareketle Türkçe Dersi

Öğretim Programı'ndaki konuşma kazanımlarının ağırlıklı olarak içerik oluşturmayı amaçladığı görülmektedir.

En az örtüşmenin “Konuşmayı Yönetme” bütünleşik becerisinde görülmesi öğrencilerin konuşmanın amacına, bağlama ve konuşma türüne uygun konuşma stratejisine karar verme, etkileşimli konuşma kurallarını uygulama, nezaket kurallarına uygun hareket etme gibi becerileri edinmeleri ile ilgili kazanımların Program'daki eksikliğini gözler önüne sermektedir. Benzer şekilde “Öz Yansıtma”da görülen düşük örtüşme, öğrencilerin konuşma sürecindeki etkenleri gözden geçirme, konuşma sürecindeki hataları düzeltme, uygun davranışlarını pekiştirerek sonraki konuşma etkinliklerini kullanma, konuşmalarında tercih ettiği anlatım biçimi veya düşünceyi geliştirme yollarını gerekçelendirerek açıklama gibi becerileri edinmeleri ile ilgili kazanımların Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda daha etkin düzeyde yer almasının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Tüm sınıf seviyelerinde “Öz Yansıtma” bütünleşik becerisinde az sayıda yönergeyle karşılaşılması, ders kitaplarının öğrencinin konuşma becerisini sürekli ve etkili biçimde kullanabilme becerilerini destekleme açısından yetersizliğini gözler önüne sermektedir. Günlük yaşam tecrübelerine dayanan 21. yüzyıl becerileri bireyin bilgilerini harekete geçirerek uygulamayı temel alır (Titone, 2017; Pattison, 2017; Welker ve Mohr, 2017). Bu nedenle konuşma becerisinin gelişiminin kalıcılığını amaçlayan bu bütünleşik becerinin ders kitaplarındaki etkinliklerle desteklenmesi gerekmektedir. Ayrıca söz konusu bütünleşik beceriye hizmet eden kazanımların Türkçe Dersi Öğretim Programı'na eklenmesi önerilmektedir. “Öz Yansıtma” bütünleşik becerisi, ders kitaplarında her temanın sonunda yer alacak “Öz Değerlendirme Formu” ile değerlendirilebilir.

Çalışmada incelenen 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabı'ndaki her metnin sonunda yer alan “Gelecek Derse Hazırlık” bölümlerinde öğrenciler bir sonraki ders yapacakları sunum için ödevlendirilmiştir. Buna bağlı olarak her metinde bu görevlerin sözlü olarak sunumu istenmektedir. Söz konusu kitapta “Plan Hazırlama” ve “Sunma” süreç bileşenlerinin yüksek sayıda çıkmasının nedeni budur. Metni anlama ve yorumlama sorularına ait cevapların öğrencilerden 5 ve 8. sınıflarda büyük oranda yazılı, 6 ve 7. sınıflarda ise sözlü şekilde istenmesi “Tepki Verme” süreç bileşenine ait sayıların sınıf düzeylerine göre farklılaşmasına neden olmuştur. Metinle ilgili soruların ders kitaplarında tutarlı bir şekilde dağılım göstermesi, öğrencilerin yazma becerilerinin yanı sıra konuşma becerilerinin de gelişmesini destekleyecektir.

Tüm sınıf seviyelerinde “Sınıflandırma, Düşünceyi Geliştirme Yollarını Kullanma, Uygun Söz Varlığı Kullanma, Ekleri Uygun Kullanma, Bağdaşıklık Ögelerini

Kullanma, Beden Dilini ve Mekânı Kullanma” gibi pek çok süreç bileşeninde az sayıda yönerge tespit edilmesi veya hiçbir yönergenin tespit edilmemesi, ders kitaplarında söz konusu süreç bileşenlerine hizmet eden ifadelerin yer almamasına bağlıdır. Konuşma yönergelerinde öğrencilere yalnızca konuşma konuları verilmiş ancak bu konuşmaları nasıl yapmaları gerektiği ile ilgili detaylar sunulmamıştır. Bu durum, Çerçeve’deki pek çok süreç bileşeninin ihmâline neden olmaktadır. Konuşma sırasında uyulması ve dikkat edilmesi gerekenler yönergelerle detaylandırılarak eklenmelidir.

“Seçim Yapma” süreç bileşenine ait yönergelerin ders kitaplarında görülmemesi konuşma stratejileri konusunda öğrenciye seçme hakkı sunulmaması ile ilgilidir. Yönergelerde nadiren konuşma stratejilerinden bahsedilmiş ancak kullanılacak strateji önceden ders kitabı yazarlarınca belirlenerek öğrenciye seçim şansı sunulmamıştır. Konuşma stratejilerinin öğrenciler tarafından belirlenebildiği yönergelerin sayısı artırılmalıdır.

“Sesle Anlam Oluşturma”, ders kitaplarında ihmâl edilen bir diğer süreç bileşenidir. Etkili iletişimin gereklerinden biri olan vurgu ve tonlama ders kitaplarındaki konuşma yönergelerine dahil edilmemiştir. Bu konuda öğrencilerin bilgilendirileceği ve uygulama şansı yakalayacağı etkinliklere ihtiyaç duyulmaktadır.

Tüm sınıf seviyelerine ait Türkçe ders kitaplarında öğrencilerden görselden hareketle konuşma yapmaları istenirken Çerçeve’de yer alan “Görsel Öğeleri Kullanma” süreç bileşenine hizmet eden bir yönerge kullanılmamıştır. Öğrenciler görselden hareketle konuşabilirken konuşmalarını görsellerle destekleme konusunda çok az yönergeyle karşılaşmaktadırlar. İkna edici konuşma için etkili olabilecek bu beceri de ders kitaplarında yeterli düzeyde ele alınmayan bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda “Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özyeşler kullanır.” kazanımı yer alırken “Konuşmalarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özyeşler kullanır.” kazanımının yer almaması “Uygun Söz Varlığı Kullanma” süreç bileşenine hizmet eden yönerge sayısının düşük olmasına yol açmıştır. Söz konusu kazanımın Program’a eklenmesi ders kitaplarının içeriğini de olumlu yönde etkileyecektir.

21. yüzyıl becerileri arasında yer alan eleştirel düşünme ve problem çözme gibi becerilerin Çerçeve’deki konuşma alan becerileri arasında yer almadığı görülmektedir. Türkçe ders kitaplarında öğrencilerden bazı konuları sözlü şekilde eleştirmeleri bazı konulara ise çözüm önerilerinde bulunmaları istenmektedir. Ancak bu yönergeler Çerçeve’deki hiçbir bütünlük beceri ile eşleştirilememiştir. Ders kitaplarının Çerçeve ile uyumunun sağlanabilmesi adına bu içerikteki bütünlük beceriler ve süreç bileşenlerinin Çerçeve’ye eklenmesi yerinde olacaktır.

“İçerik Oluşturma” bütünleşik becerisinde yer alan “Ön Bilgilerle Bağlantı Kurma” süreç bileşeninin genellikle ders kitaplarının “Hazırlık Çalışmaları” bölümünde kullanıldığı görülmüştür. Öğrencilerin bilgi ve deneyimlerinin bu alanda sorgulanması, “Gelecek Derse Hazırlık” bölümünde bu bölüm için gerekli araştırma ödevlerinin verilmesi bunda etkilidir. Söz konusu süreç bileşeninin metinle ilgili diğer etkinliklere de yayılması Çerçeve’nin daha kapsamlı bir şekilde ders kitaplarında yer almasına katkı sağlayacaktır.

“İçerik Oluşturma” bütünleşik becerisinde yer alan “Tahmin Etme” süreç bileşeni, iletilerin yalnızca ilerleyen bölümlerine yönelik tahminleri kapsamaktadır. İletilerin öncesine dair tahminler de bu süreç bileşeninin açıklama kısmına eklenmeli ve bileşenin kapsayıcılığı desteklenmelidir. 21. yüzyıl becerilerinin öğrencilere kazandırılmasına hizmet eden bu süreç bileşenine hizmet eden kazanımların Türkçe dersi öğretim Programı’na eklenmesi önerilmektedir.

Tüm alan becerilerinin bütünlük içerisinde ilişkilendirilerek ele alınması literatürdeki pek çok çalışmada vurgulanmaktadır (Suto, 2013; Chu, Reynolds, Tavares, Notari ve Lee, 2017). Türkçe Dersi Öğretim Programı ile K12 Beceriler Çerçevesi’ni karşılaştıran çalışmaların sayısının artırılması, Türkçe alanındaki diğer alan becerilerinin de incelenmesi, Türkçe Dersi Öğretim Programı ile K12 Beceriler Çerçevesi’nin uyumlu hâle getirilmesine yardımcı olacaktır.

Türkçe ders kitaplarındaki yönergelerin K12 Beceriler Çerçevesi’ne uyumlu hâle getirilmesi, Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın bu yönde güncellenmesi ile mümkün olacaktır. Bu nedenle öncelikle Program’ın ele alınması ve daha sonra bu programdan hareketle 21. yüzyıl becerilerine hizmet eden ders kitaplarının hazırlanması, Çerçeve’nin amacına ulaşması açısından olumlu bir sonuç doğuracaktır.

Kaynakça

- Büyükikiz, K. K., ve Hasırcı, S. (2013). Ana dili öğretiminde konuşma becerisinin yeri. *Okuma Yazma Eğitimi Araştırmaları*, 1(1), 57-63.
- Chu, S. K. W., Reynolds, R. B., Tavares, N. J., Notari, M., and Lee, C. W. Y. (2017). Twenty-first century skills and global education roadmaps. *21st Century Skills Development Through Inquiry-Based Learning* .17-32.
- Çifci, M., Erkek, G., Ellialtı, M. (2018). Bir İngilizce ve Türkçe 7. sınıf ders kitabının kazanımlar, kitap kurguları ve süreç haritaları bakımından incelenmesi, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(84), 537-554.

- Çintaş Yıldız, D., Yavuz, M. (2012).Etkili konuşma ölççeği geliştirme çalışması, *Journal of Turkish Studies*, 7(2), 319-334.
- Chomsky, N. (2010), *Dođa ve dil üzerine*, Sözcükler Yayınları.
- Erkek, G. ve Batur, Z. (2019). Ortaöđretim Türk dili ve edebiyatı ders kitaplarında eleştirel dinleme, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7 (98), 375-386.
- Ekiz, D. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*, Anı Yayıncılık.
- Göçer, A. (2008) İlköğretim Türkçe ders kitaplarının ölçme ve değerlendirme açısından incelenmesi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11(1). 197-210.
- Güleç, İ., ve Demirtaş, T. (2012). İlköğretim 8. sınıf ana dili ders kitapları üzerine karşılaştırmalı bir çalışma: Türkiye-Amerika Birleşik Devletleri Örneđi. *Sakarya University Journal of Education*, 2(1), 74-91
- Güneş, F. (2002). Ders kitaplarının incelenmesi, Ocak Yayıncılık.
- Halis, İ., (2002). Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme. Nobel Yayınları
- Hasan, A. (2014). The effect of using task-based learning in teaching english on the oral performance of the secondary school students. *International Interdisciplinary Journal of Education*, 3(2), 250-264.
- Hayta, N. (2003). *Ders kitabı inceleme kılavuzu*. Nobel Yayıncılık
- Karadağ, M. (2001), *Kuram-yöntem bağlamında yazılı ve sözlü anlatım*, Ankara: Ürün yayınları.
- Karadağ, Ö. (2012). Anlama becerileri açısından Türkçe Dersi Öğretim Programı'na (6, 7, 8. Sınıflar) eleştirel bir bakış, *CÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 36(1), 97- 110.
- Karatay, H. ve Pektaş, S. (2012). Türkçe ders kitaplarının incelenmesine yönelik ölçek geliştirme çalışması. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10, 183-204

- Kurudayıoğlu, M. (2003). Konuşma eğitimi ve konuşma becerisini geliştirmeye yönelik etkinlikler. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 13, 287-309.
- Küçükahmet, L. (1997). Eğitim programları ve öğretim. Gazi Kitabevi.
- MEB (2019). *Türkçe Dersi Öğretim Programı*. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı.
- MEB (2023). *K12 Beceriler Çerçevesi Türkiye Bütüncül Modeli*, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Pattison, D. R. (2017). Identifying the educational and character development benefits of two outdoor education programs in international schools (Order No. 10270610). *Available from ProQuest Dissertations & Theses Global*. (1896531548).
- Sağlam, Ö. ve Doğan, Y. (2013), 7. sınıf öğrencilerinin hazırlıksız konuşma becerileri, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(24), 43-56.
- Suto, I. (2013). 21st Century skills: ancient, ubiquitous, enigmatic? *Research Matters: A Cambridge Assessment Publication*, 15, 2-8.
- Titone, K. K. (2017). The DNA of 21st century schools: a mixed methods analysis of teacher and administrator qualities that facilitate innovation (Order No. 10670520). *Available from ProQuest Dissertations & Theses Global*. (1949519776).
- Topçuoğlu, F. (2010). *Türkiye ve İngiltere’de ilköğretim ikinci kademedeki kullanılan ana dili öğretimi ders kitaplarındaki beceri alanlarının karşılaştırılması* (Yayımlanmamış Doktora tezi), Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Welker, R. W. and Mohr, K. M. (2017). The role of integrated curriculum in the 21st century school (Order No. 10604384). *Available from ProQuest Dissertations & Theses Global*. (1964386039).

- Yalçın, S. (1994). *Metinden öğrenme ilkelerine göre hazırlanan ders kitabının öğrenci erişimine etkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı, Ankara.
- Yardımcı, M. (1994), *Türkçenin ses özellikleri yazım kuralları ve noktalama*, Ürün yayınları.
- Yıldırım A. ve Şimşek H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık.